

Stand van zaken op de (Nederlandstalige) ebook-markt 2021

In het jaarplan van de Werkgroep Licenties (WGLI) wordt een aantal acties beschreven die de werkgroep in 2021 gaat oppakken.

Een van de acties is de stand van zaken op de (Nederlandstalige) ebook-markt in kaart brengen.

Een eerste stap hierbij is een evaluatie van het Adviesrapport E-books voor HBO bibliotheken' en een evaluatie van de voorwaarden die SURFmarket en de Werkgroep Licenties hanteert.

Bij deze evaluatie wordt geadviseerd over vervolgstappen.

Jaarplan 2021

De zeven leden van de werkgroep Licenties hebben de komende tijd een gevulde agenda ...

Daarnaast wil de werkgroep dit jaar aan de slag met:

- *Online leermiddelen*
- *Magelijkheden van licenties op digitale materialen educatieve uitgevers*
- *Stand van zaken op de (Nederlandstalige) ebook-markt*
- *Het (nog niet verschenen) rapport over een Nationaal Consortium en 100% Open Access en de discussie over groen en goud Open Access binnen de hogescholen. Dit in verbinding met de werkgroep Onderzoeksondersteuning.*

[Update SHB werkgroepen januari 2021 - SHB \(shb-online.nl\)](#)

Evaluatie adviesrapport Ebooks voor HBO bibliotheken

Het adviesrapport geeft een overzicht van de e-bookmarkt in 2017. Hier spreekt duidelijk uit dat het e-book in de bibliotheek nog in de kinderschoenen stond. Het advies is inmiddels ingehaald door de tijd. Ons advies is om dit te laten zoals het is, het is een goede momentopname.

We zien dat er veel gedaan is, e-books zijn niet meer weg te denken uit de collectie. Ook is er veel gebeurd bij uitgevers in het Nederlands taalgebied. De wensen die er zijn, zijn gericht op het verkrijgen van toegang tot fondsen van specifieke uitgevers.

Adviesrapport E-books (SHB Projectgroep E-books, 2017)

Contactpersoon: Gert Jan Kraaikamp (gjkraaikamp[at]che.nl)

Korte omschrijving:

Advies van de SHB-projectgroep E-books over aanschaf, inzet en gebruik van e-books in de hogeschoolbibliotheek (vastgesteld in de SHB-ledenvergadering op 17 maart 2017)

Doelgroep:

HBO-bibliotheken

Procesbeschrijving/werkzaamheden:

De projectgroep heeft geprobeerd duidelijkheid te scheppen in het huidige speelveld en heeft in een reeks praktische aanbevelingen zoveel mogelijk aspecten benoemd. Variërend van het platform, de licenties en de pakketten, de prijzen en gebruiksvoorwaarden en de toegankelijkheid tot de gezamenlijke aanschaf en de rol van het SHB.

https://drive.google.com/open?id=0B_I3NcjinF17CQmc2RnVxR1AwRms

Het adviesrapport heeft in 2017 geleid tot een opdracht aan de Werkgroep Licenties, subwerkgroep Ebooks om eenduidige onderhandelingsvoorwaarden te formuleren.

2017:

Oprichting subwerkgroep Ebooks

Op basis van het SHB adviesrapport 'E-books voor HBO bibliotheken' (<http://www.shb-online.nl/adviesrapport-e-books-voor-hbo-bibliotheken/>), formuleer eenduidige voorwaarden op basis waarvan de werkgroep Licenties en SURFmarket kunnen onderhandelen met (Nederlandse) uitgevers. Neem hierbij aspecten als toegangsmodel, platform, minimum aantal gelijktijdige gebruikers, prijsmodel en het vereiste gebruiksrecht mee.

<https://www.edugroepen.nl/sites/SHB/Gedeelde%20documenten/E-books%20en%20E-textbooks/Subwerkgroep%20ebooks.pdf>

Rapportage op de voorstellen uit 2017

1. De inventarisatie is gedaan met behulp van de lijst van Appie Bieze van de Hogeschool Utrecht.
2. De WGLI heeft SURFmarket om transparantie gevraagd en gekregen. Ook bibliotheken die deelnamen aan de pilots zijn uitgebreid geïnformeerd.
3. De gesprekken met aggregatoren zijn niet opgestart vanuit de WGLI maar wel door individuele bibliotheken.
Advies n.a.v. punt 3: alsnog vanuit de Werkgroep Licenties het gesprek aangaan met aggregatoren om te achterhalen of de licentievoorwaarden voor alle hogescholen gelijk zijn.
WGLI: eerst een steekproef bij de leden van de WGLI of zij dezelfde prijzen betalen. Als dat niet zo is, is een gesprek met de aggregatoren niet nodig.

Juni 2021: uit een steekproef onder de WGLI-leden blijkt dat de prijzen van een titel bij de aggregatoren voor de verschillende bibliotheken gelijk zijn. Er zijn wel verschillen tussen de prijs van een titel bij bijvoorbeeld EBSCO (prijs in \$) of ProQuest (prijs in €). Over het algemeen is de prijs bij ProQuest een fractie lager. Volgens EBSCO wordt het prijsverschil veroorzaakt door koersverschillen. De aggregator en de uitgever onderhandelen over de voorwaarden van de dienstverlening door de aggregator. De uitgever bepaalt de gebruiksvoorwaarden en de prijs voor de afnemer. (Dawsonera, nog genoemd in het rapport uit 2017 is niet meer beschikbaar)

4. Individuele bibliotheken zijn in gesprek gegaan met de uitgevers. Tijdens onderhandelingen met bestaande SURFmarket leveranciers is ook door SURFmarket en de WGLI gesproken over het beschikbaar stellen van uitgeversfondsen via aggregatoren of eigen platforms.
Advies n.a.v. punt 4: inventariseren welke uitgeversfondsen nog nodig zijn en met die in gesprek gaan.
WGLI: uitvragen via de LCP discussielijst. Een aantal bibliotheken heeft een wensenlijst ingediend. Begin juli wordt deze gedeeld via de LCP-discussielijst. De wensenlijst wordt meegenomen bij de onderhandelingen.
5. Gedaan door SURFmarket binnen kader van e-study en BUKU
Advies n.a.v. punt 5: Geen vervolg nodig, BUKU gaat via versnellingsagenda.
6. Tijdens deze LCP-dag hebben we van de uitgevers geleerd wat hun overwegingen zijn. Uitgevers hebben een gat in de markt ontdekt en delen hun fonds lesmateriaal aan de eindgebruiker en opleidingen. De bibliotheek staat hierdoor aan de zijlijn.
Advies n.a.v. punt 6: Onderzoek hoe we hierop willen acteren/anticiperen. Welke rol zien we weggelegd voor de bibliotheek binnen hogescholen bij onderhandelingen met leveranciers namens opleidingen?
WGLI: inmiddels is dit opgepakt in samenwerking met Werkgroep Visie en Verder binnen de Zone leermaterialen van de Versnellingsagenda.

Doel is het beschikbaar krijgen van met name Nederlandstalige e-books voor de hogeschoolbibliotheken.

Voorstel 2017:

1. Inventariseer bij de leden welke platforms men nu gebruikt en welke uitgeverijen daarop aanbieden
2. Verzoek aan SURFmarket om zoveel mogelijk transparantie m.b.t. pilot e-studybooks
3. Gesprekken aangaan met aggregatoren/platforms (EBSCO, Proquest, Dawsonera, Yindo) *aggregators verleiden om meerdere prijs- en gebruiksmodellen aan de uitgevers aan te bieden*
4. Gesprekken aangaan met de meest gebruikte (educatieve) uitgevers (zie lijst en bovenstaande input leden) *uitgevers oproepen om de keuze te maken voor aansluiting bij een platform ; aandachtspunt is de uitwisseling van metadata*
5. Gesprek aangaan met de GEU (Groep Educatieve Uitgevers) *om elkaar te informeren en te kijken waar openingen zitten*
6. Op LCP-dag voorjaar 2018 presentatie houden en discussie aangaan met de hogeschoolbibliotheken. Waar liggen de behoeftes, wat wil men en wat wil de eindgebruiker (o.a. docent)?

<https://www.edugroepen.nl/sites/SHB/Gedeelde%20documenten/E-books%20en%20E-textbooks/Subwerkgroep%20ebooks.pdf>

Evaluatie onderhandelingsvoorwaarden

De uitgangspunten voor onderhandelingen die zijn geformuleerd zijn in grote lijn correct en hoeven niet gewijzigd te worden. Tenzij er hogescholen zijn die grote problemen hebben met onze uitgangspunten. Een voorbeeld hiervoor is het aantal gelijktijdige gebruikers. Als je als bibliotheek het beleid hebt dat je de hogeschool voorziet van toegang tot studieboeken kun je niet hier mee uit de voeten en zul je als instelling (al dan/ niet met hulp van de bibliotheek) moeten onderhandelen met de uitgevers over toegangslicenties op titels of deelfondsen. De vraag is hoe je je dan verhoudt met de afdeling inkoop.

Advies: discussie aanzwengelen over de rol van de bibliotheek. Zie punt 6

Antoinette Beumer, Ria de Jong
Namens de SHB-werkgroep Licenties
2 juli 2021

Uitgangspunten voor onderhandelingen

- Toegangsmodel Campusbreed • ip-adres en/of SURFconext
- Platform • Adviseer uitgeverijen om aan te sluiten bij bestaande aggregators zoals Ebsco, ProQuest en Dawsonera. Reden: Format is (tenminste) pdf ; platforms zijn te gebruiken op mobiele devices ; eenduidigheid voor eindgebruikers (epub is vaak niet leesbaar op hogeschoolnetwerken); de uitgever sluit hiermee aan op in bibliotheekwereld gebruikte platforms. Er hoeft geen nieuwe techniek ontwikkeld te worden. De uitwisseling van metadata met discover tools is (redelijk) ingericht.
- Gebruiksrecht • Vereist: o streaming toegang o Korte overname in elo
- Gewenst: o Download (offline gebruik) bij meer dan twee gelijktijdige gebruikers o Printen van hoofdstukken
- Minimum aantal gelijktijdige gebruikers • 1, 3 of ongelimiteerd aantal gelijktijdige gebruikers • creditsmodel (model met x-aantal raadplegingen gedurende een bepaalde periode, ook bekend onder de naam non-linear)
- Prijsmodel • Jaarlicentie bij toegang tot gehele uitgevers fonds. Hierbij actualisering van bestaande edities • Geen embargo op e-book editie van een publicatie. (verschijning van papier en e-books gelijktijdig) • Purchase van afgebakende collecties (bijvoorbeeld een jaarcollectie) inclusief 'eeuwigdurende' toegang